

Челоусова В.О., студентка

Науковий керівник:

Калініна Л. А., к.п.н., доцент

ВП «МФ КНУКіМ», м. Миколаїв

СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНА АНІМАЦІЯ ЯК ВИД ДОЗВІЛЛЯ

Орієнтація на гуманізацію та гуманітаризацію соціальних зв'язків у сучасному суспільстві, посилення уваги до потреб та можливостей самовираження кожної людини, зумовили поглиблену увагу до форм та методів анімації як важливої складової дозвілля.

Дослідженню проблем соціально-культурної анімації присвячені ґрунтовні дослідження М. Аріарського, М. Войзард, К. Кордеса, Г. Ібрагіма, Є. Мамбекова, С. Килимистого, В. Стафійчука, Є. Прієзжевої, М. Ярошенка, Т. Божук, Л. Волик, Т. Сокол, І. Стратілатової, Л. Тарасова та інших.

Анімація є молодого галуззю науки, що сформувалась на перехресті гуманістичної психології, соціальної психіатрії, логотерапії, соціально-культурної діяльності та педагогіки. Анімація як професія, галузь знання та практика роботи педагога в сфері педагогіки дозвілля, виховання, реабілітації, культурної роботи багатьма вченими розглядалась як комплекс з розробки та надання спеціальних програм проведення вільного часу, організації розваг і спортивного дозвілля; як сукупність занять і видів діяльності, у яких провідна роль належить добровільним та професійним аніматорам.

Незважаючи на досить різні тлумачення поняття «анімація», вченими наголошується на інноваційності цієї технології, її спрямуванні на процес оптимізації міжгрупових та міжособистісних взаємовідносин, головними засобами покращання яких є духовне спілкування, духовне просвітництво та духовне подвижництво. Головними завданнями анімації у сфері дозвілля вченими одноставно визначається створення умов, спрямованих на соціальний, духовний, фізичний розвиток людини, а також вияв і використання соціально-культурних технологій та методів, за допомогою яких можна сприяти подоланню негативних проявів та особистісному удосконаленню.

Термін «анімація» (від лат. *anima* – вітер та *animatus* – оживляти, одухотворювати) тлумачиться як натхнення, одухотворення, стимулювання життєвих сил, залучення в активну діяльність. Анімація вводиться до наукового обігу на початку ХХ столітті у Франції, що обумовлюється прийняттям закону про створення різноманітних асоціацій та добровільних об'єднань, і

тракується як діяльність, що спрямована на провокування й посилення інтересу до культури та художньої творчості.

Професія аніматора характеризується розмаїттям завдань, адже аніматор – це кваліфікований працівник соціально-культурної, виховної анімації, функції якого полягають у розкритті та розвитку виховного, культурного та спортивного потенціалу людини; це спеціаліст соціальної галузі, який допомагає задовольняти потреби, бажання й запити різних соціальних верств населення; це агент культурної та громадської діяльності, який покликаний підвищувати суспільну свідомість, покращувати життя громади, розвивати культурну демократію. Робота аніматора здійснюється в різних соціально-культурних закладах (асоціаціях, клубах, об'єднаннях, закладах культури, міністерствах) й вимагає застосування різних прийомів, що зобов'язує аніматора бути компетентним, кваліфікованим і здійснювати культурну, художню, естетичну, громадську, спортивну діяльність.

У процесі анімаційної діяльності аніматор допомагає: побачити (або уявити) об'єкти дії, що сприяють зоровому сприйняттю певної заданої теми; сприйняти та зрозуміти необхідну інформацію; здійснити спробу зробити щось подібне самому; відчувати себе співучасником анімаційного процесу; оволодіти практичними навичками, залучившись до анімаційного процесу [1, с. 24].

Анімація розподіляється на окремі напрями соціокультурної практики. Анімація у роботі із соціально незахищеними верствами населення (інвалідами, безробітними, мігрантами, особами похилого віку, дітьми-сиротами, самотніми та ін.) найефективніше використовується в клубах, творчих гуртках, групах взаємної підтримки, і дозволяє зробити життя людини духовно змістовнішим, багатограним, забезпечити доступ для залучення до культури і різноманітних форм творчої діяльності, подолати соціально-культурне відчуження та відчуття власної неповноцінності.

Основними показниками соціально-культурного відчуження є відчуття безсилля та непотрібності власного існування; нездатність самостійно контролювати своє життя; сприйняття навколишньої дійсності як світу, в якому зруйновано систему культурних цінностей; відчуття втрати індивідом свого власного «Я» [3, с. 41]. Тому принципами анімаційної роботи із представниками соціально незахищених верств населення має бути віра в необмеженість людських можливостей у духовно-творчому розвитку; віра в унікальність кожної людини, взаємозв'язок захворювання із процесами становлення особистості.

Мета соціально-культурної анімації – емоційно-смісловий розвиток людини – досягається завдяки використанню методів залучення людини до

предметної (через заняття художньою творчістю, спортом, суспільно-корисну діяльність) та рефлексивної діяльності (усвідомлення, діалог, осмислення).

Анімація в закладах культури У сучасному світі функція театру вже не обмежується аналізом тексту та його сценічного інтерпретування, а будь-яка інновація може бути сприйнята лише за умови підготовки публіки до театрального мистецтва [2, с. 137]. Театр перетворюється на багатофункціональний культурно-просвітницький заклад, в якому завдяки синтезу різних видів мистецтв (літератури, живопису, музики, танцю, скульптури, пантоміми, драми) створено оптимальні умови для зародження та становлення театральної анімації. Театральна анімація спрямована на розвиток емоційно-чуттєвої сфери людського «Я», занурення в культуру, метою якого є самореалізація та формування соціально відповідальної людини. Для досягнення цієї мети використовуються активні дозвіллі форми роботи з глядачем, не притаманні театру як традиційному закладу культури: виїзні вистави, театральні уроки, обговорення спектаклів та диспути, екскурсії по цехам та театральним музеям, сховищам театру, виконання різноманітних творчих завдань (вікторини, ігрові конкурси, інтелектуальні змагання), інші пізнавальні та культурно-розважальні заходи. Таке нетрадиційне спілкування з відвідувачами театру допомагає сформувати ефективне сприйняття творів мистецтва і – найголовніше – налагодити неперервний двосторонній зв'язок між акторами та публікою. Головним принципом філософії театральної анімації є принцип залучення глядача у процес підготовки вистави [1, с. 130].

Рекреаційна анімація передбачає комплекс культурно-розважальних програм у поєднанні із лікувально-оздоровчими у межах рекреаційно-туристичного закладу. Внаслідок розвитку рекреаційної анімації, у туристичних та готельних комплексах удосконалюється соціально-культурне обслуговування, що включає дозвіллі програми, спрямовані на відпочинок та розваги; культурно-мистецькі проекти (від відвідування фестивалів, карнавалів, театралізованих дійств та національних свят до активної участі), спортивні змагання.

Туристична анімація класифікується на турпродукт, елементи анімації в туристичних послугах, додаткові анімаційні послуги на туристичних маршрутах. Анімаційні туристичні маршрути – цільові туристичні поїздки, основу яких складає одна анімаційна програма (дієва, культурно-пізнавальна, тематична, фольклорна, літературна, музична, театральна, мистецтвознавча, наукова, фестивальна, карнавальна, спортивна, турпоїздки гральними закладами та інші).

Елементи анімації в туристичних послугах є туристичними послугами,

яким притаманні анімаційні елементи, що «оживлюють» дійство, дозволяючи наочно сприймати екскурсійний матеріал (шоу-музеї, костюмоване обслуговування тощо). Додаткові анімаційні послуги на туристичних маршрутах покликані «підтримувати» основні туристичні послуги і надаються за бажанням туриста за додаткову плату (відвідування театру, концерту, спортивних змагань, грального закладу, фестивалю, вечорниць тощо) або ж використовуються у непередбачених випадках (технологічні затримки при переїзді, невідповідна погода, відсутність снігу на гірськолижному курорті тощо). Тому значимість анімації в сучасному суспільстві зумовлена наступними функціями, а саме: функція адаптації та участі, що має на меті ефективну соціалізацію та пристосування людини до численних змін навколишнього світу, усунення або пом'якшення соціальних конфліктів, попередження стресів; рекреаційну функцію, пов'язану з відновленням та розвитком фізичних сил людини, організацією дозвілля населення та цілеспрямованим культурним розвитком особистості; виховну функцію (анімація відіграє роль додаткової школи, поглиблюючи відповідні знання та культурні інтереси індивіда); коригувальну функцію, що вивільняє людину від щоденної фізичної та психічної втоми, перекриває психологічні вади, виховні та культурні недоліки; критичну та стабілізаційну функцію, яка сприяє пошуку нових взаємовідносин між індивідами та групами, нових стилів життя, що стимулюють становлення демократії та полікультурності суспільства.

Характерними вимогами до здійснення анімаційної діяльності, обумовленими специфікою дозвілля, є: здійснення у вільний час; добровільність, активність та ініціативність участі в анімаційній діяльності; врахування національно-етнічних та регіональних особливостей і традицій; наявність попередньої підготовки людини до споживання культурних послуг та розваг.

Об'єктами анімаційного інтересу можуть бути природні (клімат, пляжі, водний простір, гори, каньйони) та культурно-історичні ресурси (міста, музеї, клуби, концертні зали, історичні події); важливі культурні події (свята, карнавали, спортивні заходи, фестивалі) та національні особливості (звичаї, фольклор, народні ремесла); рекреаційні зони (національні парки, гірськолижні курорти, санаторії, бази відпочинку, спортивно-оздоровчі комплекси) та індустрія дозвілля (особливо - тематичні розважальні парки).

Усе вище сказане дозволило зробити наступні висновки:

Анімація є особливим видом дозвіллевої діяльності соціальних груп та окремих індивідів, завдання якого полягає у подоланні соціального та культурного відчуження з метою усунення особистісної соціальної

дезінтеграції (психологічних відхилень, девіантної поведінки, наркотичної та алкогольної залежності, суїцидних проявів тощо), реабілітації критичних станів людини, допомоги в творчій самореалізації.

У результаті анімаційного впливу задовольняються релаксаційні, оздоровчі, культурні, освітні, творчі потреби та інтереси суб'єктів дозвіллевої діяльності, створюються умови для соціальної активності особи, здатної до перетворення навколишньої дійсності.

Анімація як складова дозвілля є способом ініціації творчих потреб людини та її соціальної активності; оптимізації міжособистісних та міжгрупових відносин, соціально-культурної інтеграції, самосвідомості та самовизначення особи в контексті побудови громадянського суспільства.

Розповсюдження соціально-культурної анімації в сучасному суспільстві обумовлене негативними наслідками індустріалізації (технічне оточення, екологічне забруднення, монотонність праці, фізична та психічна втома, нестача часу та сил на творчість і хобі) та урбанізації (скупченість міського населення, збільшення життєвих навантажень, поверховість людських контактів та ін.).

Анімація впливає на зміну стилю життя, характеру трудової діяльності людини, є бажання відпочити на природі, урізноманітнити життєві враження, зняти фізичну та психічну втому, познайомитись з новими людьми, побути з рідними в умовах відпочинку та розваг. А тому активне дозвілля – спортивно-самодіяльний туризм, розважальні маршрути, хобі-тури, екологічно орієнтовані тури, лікувально-відновлюючі програми, завжди матимуть неабиякий попит.

Список використаної літератури:

1. Курило Л.В. Теория и практика анимации: Ч.1. Теоретические основы туристской анимации: Учебное пособие / Л. В. Курило; Российская международная академия туризма. – М.: Советский спорт, 2006. – 195 с.
2. Чернишенко О. І. Соціокультурна анімація: міжнародний досвід, перспективи впровадження в Україні / О.І. Чернишенко // Вісник Черкаського університету. Науковий журнал. – 2008. – № 123. – С.136–143. – Педагогічні науки.
3. Ярошенко Н. Н. Социально-культурная анимация: Учеб. пособие / Московский гос. ун-т культуры и искусств. Рязанский заочный ин-т (филиал) / Н. Н. Ярошенко – М., 2000 – 109 с.